

Katarzyna Juszczyk-Frelkiewicz*

POZYTYWNE I NEGATYWNE ASPEKTY ŻYCIA W KOHABITACJI W OPINII KOBIET I MĘŻCZYŹN

Szeroki kontekst dokonujących się przemian społecznych wykorzystywany jest w rozważaniach na temat kohabitacji i małżeństwa. Procesy przemian działają jednocześnie jako złożona struktura sił społecznych, ekonomicznych oraz kulturowych. W skali makro zachodzą trwające od lat procesy sekularyzacji, indywidualizacji, a także emancypacji, które stopniowo przyczyniły się do dążeń jednostek w kierunku indywidualności, wolności i niezależności. Procesy te działają osłabiająco na normy i obniżają rangę instytucjonalnych regulacji dokonywanych przez państwo, Kościół czy rodzinę. Osłabienie norm łączy się ze wzrostem tolerancji społecznej dla życia w inny sposób (np. w związku kohabitacyjnym) niż w formalnym związku małżeńskim. Zmiana preferencji jednostek współwystępuje ze wzrostem możliwości podejmowania wolnego wyboru (Manting 1994).

Niniejszy artykuł koncentruje się wokół pozytywnych i negatywnych aspektów życia w związku kohabitacyjnym, dlatego stosowne jest przedstawienie w tym miejscu definicji tego zjawiska społecznego. W literaturze przedmiotu nie istnieje jedna definicja zjawiska kohabitacji. Problemy z ustaleniem długości trwania związku czy częstości zamieszkiwania ze sobą partnerów nie pozwalają na jej precyzyjne sformułowanie. Mimo to w prawie wszystkich propozycjach definicyjnych zjawiska kohabitacji można wskazać kilka cech wspólnych. Autorzy często podkreślają, że aby mówić o związku kohabitacyjnym, ważne jest, aby były to dwie heteroseksualne osoby żyjące razem bez legalizacji (Kwak 2005). Wielu autorów zagranicznych (Ermisch 2005, s. 23-53; Vaculík, Jedrzejczykóvá 2009, s. 101-117; Kiernan 2002, s. 4; Tydlitátová 2011, s. 28-56) definiuje kohabitację jako związek dwóch partnerów mieszkających razem, między którymi zachodzą intymne relacje, a związek nie jest zalegalizowany w postaci związku małżeńskiego. Należy także nadmienić, że życie w kohabitacji może przybierać różne formy. Autorka wielu publikacji na temat kohabitacji oraz badaczka tego zjawiska społecznego Anna Kwak (1995, s. 145-146) rozróżnia cztery formy kohabitacji:

---

* Katarzyna Juszczyk-Frelkiewicz, dr – Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Nauk Społecznych, Instytut Socjologii; e-mail: katarzyna.juszczyk@us.edu.pl.

- kohabitacja jako forma życia, która poprzedza zawarcie małżeństwa i stanowi przedłużenie chodzenia ze sobą;
- kohabitacja jako forma poprzedzająca małżeństwo i stanowiąca do niego przygotowanie;
- kohabitacja jako alternatywa dla życia w małżeństwie, zwłaszcza dla osób, które nie planują zawrzeć związku małżeńskiego;
- kohabitacja jako forma niezamężnego życia, która wyrasta z ideologii niezależności.

Obecnie w wielu krajach Europy kohabitacja stała się coraz bardziej powszechnym sposobem zawierania pierwszego związku (Nazio 2008, s. 1). Współcześnie kohabitacja nie tylko fundamentalnie zmieniła swoje społeczne znaczenie (Seltzer 2004, s. 921-928), ale także stała się powszechna w większości krajów europejskich, szczególnie wśród młodego pokolenia (Ermisch 2005).

Kohabitacja jako proces dyfuzji na poziomie makro jest rozpoznawana jako serie kolejnych stadiów obserwowanych w trzech do czterech grup krajów (Kiernan 1999, s. 25-32). Kathleen Kiernan (1999, s. 25-32) i Tiziana Nazio (2008, s. 4) uzasadniają, że obecny jest powszechny wzorzec zmian, w którym kohabitacja jest obserwowana przede wszystkim na północy Europy, a później została rozproszona na południe tego kontynentu. W pierwszym stadium kohabitacja jawi się jako rzadko praktykowany związek przez wybrane (pewne) grupy prekursorów, którzy wybrali taki typ związku ze względu na swoiste zainteresowania i szczególne powody, podczas gdy większość ludzi zawierała związek małżeński, nie mieszkając wcześniej ze sobą. To stadium obecnie występuje w południowej Europie, a w przypadku Szwecji obecne było już w końcu lat 60. (Trost 1978, s. 305-315). W drugim stadium kohabitacja stała się powszechnie praktykowaną formą aranżowania związku. To stadium obserwujemy od lat 70. w Austrii, Finlandii, Francji, Niemczech i Wielkiej Brytanii. Ten rodzaj kohabitacji ma tendencje do bycia okresem poprzedzającym małżeństwo, który związany jest ze znacznym lub niewielkim wskaźnikiem urodzeń dzieci poza małżeństwem. W trzecim stadium kohabitacja jest powszechnie uznaną i zinstytucjonalizowaną formą związku. To stadium występuje w Danii i Szwecji, gdzie kohabitacja miała swój początek w latach 60., i obecnie jest szeroko rozpowszechnioną normą, która łączy się z szacunkiem dla urodzonych w niej dzieci (Nazio 2008, s. 4).

Według badań przeprowadzonych przez Monikę Mynarską i Annę Matysiak (2010, s. 15) społeczeństwo polskie weszło w drugie stadium rozwoju kohabitacji. Wniosek ten został osiągnięty na podstawie danych ilościowych i jakościowych uzyskanych z badań przeprowadzonych przez autorki w ramach projektu „Nowe wzorce formowania rodziny w Polsce – kontekst społeczno-ekonomiczny, preferencje i wpływ na zadowolenie z życia”, który został sfinansowany przez Narodowe Centrum Badań

i Rozwoju w ramach programu Lider. Projekt ten miał na celu lepsze zrozumienie przyczyn leżących u podstaw nowych wzorców zachowań związanych z formowaniem rodzin i płodnością w Polsce, a także konsekwencji tych zachowań dla dobrostanu psychicznego ludności.

Schodząc na szczebel regionalny, przeprowadzone badania socjologiczne na terenach śląskich przez Urszulę Swadźbę (2014, s. 294-320) wykazały, że poglądy na temat małżeństwa i rodziny są niespójne. Z jednej strony badani Ślązacy nie uznawali małżeństwa jako instytucji przestarzałej, z drugiej zaś nie akceptowali sytuacji, że tylko małżeństwu przynależne są konstytutywne cechy. Dotyczy to akceptacji związków kohabitacyjnych jako alternatywnego sposobu życia dla małżeństwa. Według autorki mamy do czynienia z etycznym indywidualizmem i tolerancją dopuszczającą kontrowersyjne zachowania w sferze życia małżeńskiego i rodzinnego. Normy, które regulują zachowania w małżeństwie, traktowane są selektywnie i nie zawsze uwzględnia się w nich normy religijne. Sfera ta w coraz większym stopniu podlega indywidualnej ocenie.

Pojawia się zatem pytanie: co powoduje, że związek kohabitacyjny jest coraz bardziej powszechną formą życia, na którą decyduje się coraz większa liczba Polaków (Stańczak i in. 2016, s. 11)? Niezbędne wydaje się także przedstawienie negatywnych aspektów życia w kohabitacji w Polsce, w kraju, w którym społeczeństwo uznaje w większości tradycyjne wartości (Inglehart i Welzel 2010, s. 554). Jednak należy podkreślić, że tradycyjne uznawane społeczne wartości zaczynają być stopniowo i powoli wypierane przez liberalne i wolnościowe wartości uznawane przez młode pokolenie Polaków, które coraz bardziej nastawione jest na osiągnięcie własnych celów, indywidualizm i samorealizację (Boguszewski 2014).

Podjęta problematyka badawcza jest bardzo istotna z poznawczego i praktycznego punktu widzenia dla współczesnej socjologii rodziny. W 2002 r. w Polsce było około 390 tys. związków kohabitacyjnych. Natomiast w roku 2011 liczba ta wzrosła do 638 tys. (Stańczak i in. 2016, s. 11). Statystyki wskazują na tendencję wzrostową w Polsce. Narodowy spis powszechny z 2002 r. traktuje partnerów żyjących z dziećmi lub bez dzieci jako rodzinę, co wskazuje, że partnerów (płci przeciwnej) wpisuje się we współczesne ramy definicyjne rodziny (GUS 2003, s. 26). Według badań przeprowadzonych przez CBOS w 2013 r. (Boguszewski 2013, s. 5-6) około 70% Polaków uważa także, że ludzie żyjący w związku kohabitacyjnym stanowią rodzinę. Zatem rodzina współczesna to nie tylko związek oparty na więzach małżeństwa i pokrewieństwa, ale także są to partnerzy żyjący ze sobą w jednym gospodarstwie domowym, wspólnie dbający o dom, a również (często) o wspólne dzieci, którzy żyją w intymnych relacjach.

Badania socjologiczne pokazują dynamikę procesu osuwania się społeczeństwa polskiego z upowszechnianiem się zjawiska kohabitacji i w związku z tym wzrastającego poziomu aprobaty, a to z kolei rodzi dalsze konsekwencje w postaci uzyskiwania przez

to zjawisko statusu normatywności w obyczajowej kulturze społeczeństwa polskiego (Juszczyk-Frelkiewicz 2014). Z tego powodu istnieje potrzeba ciągłego monitorowania, analizowania, w jakim kierunku zachodzą zmiany w poglądach i opiniach Polaków dotyczących tego zjawiska społecznego, które w Polsce z roku na rok wykazuje tendencję wzrostową (Stańczak i in. 2016, s. 11).

Założenia metodologiczne i realizacja badań

Artykuł oparty jest na wynikach badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Katowic w ramach modułu „Rodzina współczesna – alternatywne formy życia małżeńskiego” prowadzonego przez autorkę w Instytucie Socjologii Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w 2016 r. Ankieterami badań byli studenci trzeciego roku studiów I stopnia, którzy zostali przeszkoleni przez badaczkę. Koordynatorem badań była autorka.

Celem badań była socjologiczna diagnoza opinii i postaw katowiczanki dotyczących zjawiska kohabitacji na temat: pozytywnych i negatywnych aspektów życia w kohabitacji, hierarchii deklarowanych wartości, problemu konkurencyjności kohabitacji wobec małżeństwa, opinii dotyczących legalizacji związku kohabitacyjnego w Polsce. Celem było także rozpoznanie opinii badanych na temat czynników wpływających na rozwój zjawiska kohabitacji i na temat wspólnego zamieszkiwania pary przed ślubem oraz odpowiedniego momentu rozpoczęcia relacji seksualnej. Diagnozie socjologicznej zostały także poddane opinie dotyczące znaczenia instytucji małżeństwa w kontekście modeli kulturowych rodziny, jakie preferują badani.

Badania były próbą znalezienia odpowiedzi na wiele pytań wynikających z głównego problemu badawczego: jakie czynniki demograficzne i społeczno-kulturowe różnicują opinie i postawy respondentów wobec zjawiska kohabitacji na tle przemian życia rodzinnego? W obrębie głównego problemu badawczego sformułowano wiele pytań szczegółowych. Jedno z nich dotyczy pozytywnych i negatywnych aspektów życia w związku kohabitacyjnym. Analiza tego pytania została przedstawiona w niniejszym artykule.

W badaniu zastosowano metodę sondażu, którą realizowano techniką ankiety PAPI. Kwestionariusz ankiety zawierał 47 pytań. W niniejszym artykule została przedstawiona analiza dwóch pytań, które dotyczyły wskazania pozytywnych i negatywnych aspektów życia w kohabitacji. Próba do badań została dobrana metodą opartą na kryterium dostępności badanych (tzw. próba okolicznościowa). Badania przeprowadzono z osobami, które wyraziły zgodę na udział w badaniu (Babbie 2008, s. 211). Badano kobiety i mężczyzn z różnym doświadczeniem w zakresie związków.

Zebrany materiał badawczy został poddany analizie statystycznej przeprowadzonej w programie SPSS.

Charakterystyka próby badawczej

Badania przeprowadzono na próbie badawczej liczącej 111 respondentów. Respondenci biorący udział w badaniu byli zróżnicowani pod względem:

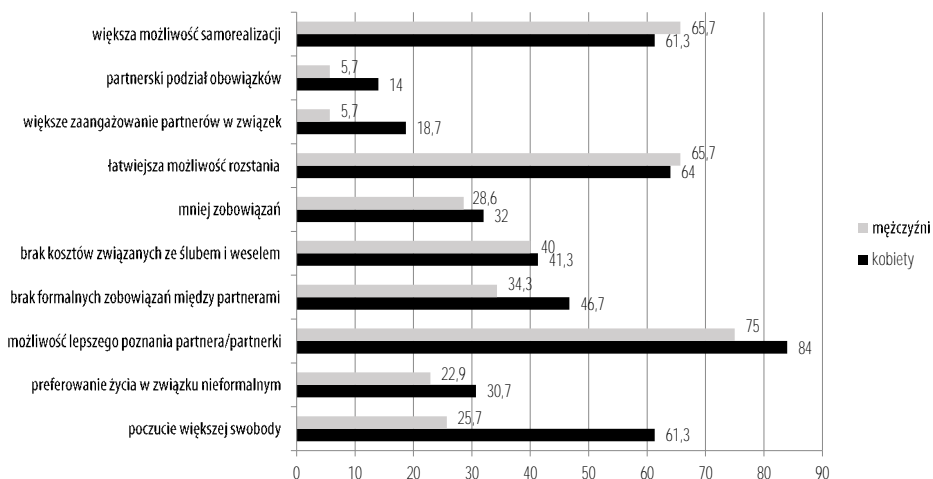
- płci (kobiety – 50,5%, mężczyźni – 49,5%);
- wieku (15-20 lat – 11,7%; 21-26 lat – 11,7%; 27-32 lata – 10,8%; 33-38 lat – 11,7%; 39-44 lata – 10,8%; 45-50 lat – 10,8%; 51-56 lat – 10,8%; 57-62 lata – 10,8%; powyżej 63 lata – 10,8%);
- wykształcenia (podstawowe – 9,0%; gimnazjalne 5,4%; zasadnicze zawodowe 10,8%; średnie ogólne – 30,6%; średnie techniczne – 12,6%; wyższe licencjackie – 17,1%; wyższe magisterskie – 13,5%, inne – 0,9%);
- stanu cywilnego (kawaler/panna – 46,8%; żonaty/mężatka – 30,6%; rozwodnik/rozwódka – 18,0%; wdowiec/wdowa – 4,5%; w związku kohabitacyjnym – 24,0%) – stan cywilny nie sumuje się do 100%, ponieważ niektórzy respondenci podawali dwa stany cywilne m.in. rozwodnik żyjący w związku kohabitacyjnym.
- struktury rodziny (pełna – 53,0%; niepełna – 21,5%; zrekonstruowana – 25,5%);
- częstotliwości udziału w praktykach religijnych (kilka razy w tygodniu – 9,9%; raz w tygodniu – 18,0%; raz do dwóch razy w miesiącu – 13,5%; kilka razy w roku – 35,1%; w ogóle nie uczestniczy – 23,4%).

Pozytywne aspekty życia w kohabitacji – analiza wyników

W badaniach zadano pytanie respondentom o to: jakie są pozytywne aspekty życia w związku kohabitacyjnym? Respondenci mieli do wyboru dziesięć zaproponowanych pozytywnych aspektów, takich jak: poczucie większej swobody, preferowanie życia w związku nieformalnym, brak formalnych zobowiązań między partnerami, brak kosztów związanych ze ślubem i weselem, mniej zobowiązań, łatwiejsza możliwość rozstania, większe zaangażowanie partnerów w związek, partnerski podział obowiązków, większa możliwość samorealizacji oraz możliwość lepszego poznania partnera/partnerki. Ankietowani mogli również podać dodatkowy pozytywny aspekt życia w związku kohabitacyjnym, który nie został wymieniony. Z takiej możliwości skorzystało tylko 4% kobiet, które wskazywały także, że żyjąc w kohabitacji, można mieć więcej czasu dla samej siebie. Dane nie są sumowane do 100%, ponieważ respondent mógł wybrać więcej niż jedną odpowiedź (pytanie wielokrotnego wyboru).

Analizując zebrany materiał badawczy, na początku chciałabym przedstawić pozytywne aspekty życia w kohabitacji, które były wskazywane przez większy odsetek kobiet niż mężczyzn.

Kobiety, zdecydowanie częściej (61%) niż mężczyźni (26%), były zdania, że żyjąc w związku kohabitacyjnym, ma się większe poczucie swobody, niż żyjąc w małżeństwie (zob. wykres 1).

Wykres 1. Pozytywne aspekty życia w kohabitacji według płci

Źródło: opracowanie własne.

Kobiety częściej (47%) niż mężczyźni (34%) miały również przekonanie, że pozytywnym aspektem życia w kohabitacji jest brak formalnych zobowiązań występujących między partnerami. Stosunkowo większy odsetek kobiet (19%) niż mężczyzn (6%) wskazywał również, że żyjąc w związku nieformalnym, partnerzy bardziej angażują się w związek (zob. wykres 1).

Często wskazywanym przez kobiety i mężczyzn pozytywnym aspektem życia w kohabitacji jest możliwość „sprawdzenia się” oraz „wypróbowania” życia razem na co dzień. Ten aspekt wskazało 84% kobiet i 75% mężczyzn. Życie w kohabitacji stwarza możliwość poznania partnera/partnerki w czynnościach i sytuacjach dnia codziennego we wspólnym gospodarstwie domowym. To także okazja do obserwacji zachowań i reakcji partnera (zob. wykres 1).

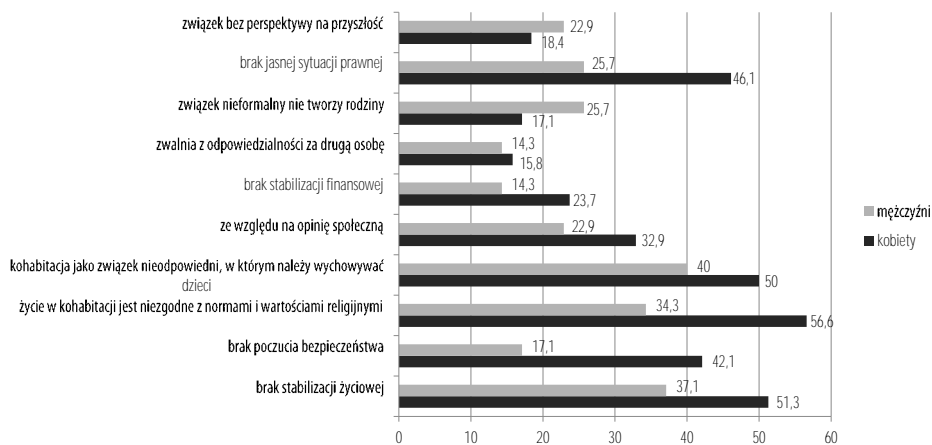
Z badań wynika także, iż 64% kobiet i 66% mężczyzn było zdania, że pozytywnym aspektem kohabitacji jest łatwość zakończenia takiego związku, np. w przypadku rozczarowania oraz niespełnienia oczekiwań przez partnera/partnerkę (zob. wykres 1).

Obie badane płcie stwierdziły również, że życie w kohabitacji sprzyja samorealizacji zawodowej oraz stwarza więcej okazji do osiągnięcia własnych celów i realizacji zamierzeń – w tym 61% kobiet i 66% mężczyzn (zob. wykres 1).

Negatywne aspekty życia w kohabitacji

Jednak życie w kohabitacji ma nie tylko pozytywne, ale i negatywne aspekty. Respondentom zadano również pytanie: jakie są negatywne aspekty życia w kohabitacji? Pytanie to również było wielokrotnego wyboru, dlatego zebrane dane nie sumują się do 100%. Respondenci mieli do wyboru dziesięć zaproponowanych negatywnych aspektów życia w kohabitacji, takich jak: brak stabilizacji życiowej, brak poczucia bezpieczeństwa, życie w kohabitacji jest niezgodne z normami i wartościami religijnymi, kohabitacja jako nieodpowiedni związek, w którym należy wychowywać dzieci, obawa przed negatywną opinią społeczną, brak stabilizacji finansowej, zwalnia z odpowiedzialności za drugą osobę, związek nieformalny nie tworzy rodziny, brak jasnej sytuacji prawnej, związek bez perspektyw na przyszłość. Ankietowani mogli również podać dodatkowy negatywny aspekt życia w związku kohabitacyjnym, który nie został wymieniony. Żaden z badanych nie wskazał innego negatywnego aspektu życia w kohabitacji.

Ponad połowa kobiet (57%) stwierdziła, że życie w kohabitacji jest niezgodne z normami i wartościami religijnymi. Ten aspekt wybrała tylko jedna trzecia mężczyzn (34%) (zob. wykres 2). Wysoki odsetek kobiet, który był takiego zdania, może wskazywać na to, że dla tej części kobiet życie w kohabitacji jest niemoralne, nieetyczne i niezgodne z wartościami i normami uznawanymi w ramach wyznawanej religii katolickiej. Można przypuszczać, iż ten odsetek badanych kobiet preferuje życie w związku małżeńskim, który jest zgodny zasadami religii, wyznacza prawa i obowiązki między mężem a żoną oraz między rodzicami a dziećmi.

Wykres 2. Negatywne aspekty życia w kohabitacji według płci

Źródło: opracowanie własne.

Kolejna różnica w opiniach kobiet (51%) i mężczyzn (40%) dotyczy negatywnego aspektu życia w kohabitacji jako związku, który jest niestabilny (zob. wykres 2). Można przypuszczać, że ten odsetek badanych kobiet uważa, że życie w nieformalnym związku jest niestabilne ze względu na prawdopodobieństwo szybszego rozpadu.

Więcej kobiet (50%) niż mężczyzn (40%) było również zdania, że kohabitacja nie jest odpowiednim związkiem, w którym należy wychowywać dzieci (zob. wykres 2). Ten odsetek badanych respondentów uważa, że jeżeli para ma dzieci, to powinna zawrzeć związek małżeński ze względu na stworzenie sankcjonowanego prawnie związku, który dawałby dzieciom większe poczucie bezpieczeństwa, stabilizacji oraz wskazywałby prawidłowe wartości i normy religijne (w razie wyboru konkordatowego zawarcia małżeństwa).

Kobiety (46%) twierdziły częściej niż mężczyźni (25%), że kohabitacja uznawana jest także za związek, w którym brak jest jasnej sytuacji prawnej i życie w kohabitacji nie daje poczucia bezpieczeństwa – odpowiednio 42% i 17%. Ostatnie dwa aspekty są ze sobą powiązane i stanowią negatywny aspekt dla większego odsetka kobiet niż mężczyzn.

Podsumowanie

Przeprowadzone badania wskazują na występujące różnice opinii między kobietami i mężczyznami w zakresie oceny pozytywnych i negatywnych aspektów życia w kohabitacji. Badane kobiety zdecydowanie częściej niż mężczyźni wskazywały na pozytywne aspekty życia w kohabitacji, takie jak: poczucie większej swobody, brak formalnych zobowiązań występujących między partnerami, większe zaangażowanie partnerów w związek. Wydaje się, że kobiety chcą żyć w związku bardziej stabilnym, bezpiecznym, opartym na regulacjach prawnych, jakim jest związek małżeński, który w razie rozpadu zabezpiecza prawnie małżonków.

Mężczyźni i kobiety wskazali także na wiele podobieństw w wyborze pozytywnych aspektów życia w kohabitacji. Dla badanych życie w związku nieformalnym stwarza większe możliwości samorealizacji partnerów oraz w razie niespełnienia oczekiwań co do partnera stwarza łatwiejszą możliwość rozstania bez traumatycznej, kosztownej i często długotrwałej procedury rozwodowej. Zygmunt Bauman (2009, s. 40) pisał, że żyjąc w związku nieformalnym, istnieje możliwość wystąpienia z tego układu, bez konsekwencji prawnych, tak jakby to było w przypadku małżeństwa. Socjologowie mówią o mechanizmie łatwego wchodzenia i łatwego występowania z nieformalnego związku. Zwolennicy takiego schematu postępowania powołują się na wymogi, jakie stawia przed nimi ponowoczesność, twierdzą, że cechą płynnej rzeczywistości jest niemożność planowania w kategoriach długoterminowych.

Badani twierdzili również, że życie w kohabitacji stwarza możliwości lepszego poznania partnera/partnerki w czynnościach dnia codziennego niż podczas osobnego zamieszkania partnerów, którzy spotykają się zazwyczaj na aranżowane randki. Jak pisze badaczka kohabitacji A. Kwak (2014, s. 270), osoby żyjące w kohabitacji twierdzą, że mieszkając razem, można poznać nawyki, przyzwyczajenia oraz sposób zachowania swojego partnera w różnych sytuacjach dnia codziennego. Można także ocenić, o ile partner odpowiada, spełnia nasze oczekiwania i wtedy można myśleć o dalszych planach życiowych lub zakończyć związek.

Jednak należy podkreślić, że duża liczba małżeństw – nawet ta poprzedzona kohabitacją przedmażeńską określaną według A. Kwak (2005, s. 112-113) jako czas przedłużonego chodzenia ze sobą – nie przeszła próby czasu i zakończyła się rozwodem. Zatem każdy rodzaj związku ma swoje pozytywne i negatywne aspekty.

Różnice między kobietami a mężczyznami występują również w prawie wszystkich wskazywanych przez respondentów negatywnych aspektach życia w związku kohabitacyjnym. Więcej kobiet niż mężczyzn było zdania, że życie w kohabitacji jest niezgodne z normami i wartościami religijnymi. Kobiety także częściej uznawały kohabitację za związek niestabilny, w którym brak jest poczucia bezpieczeństwa. Również więcej kobiet niż mężczyzn stwierdziło, że kohabitacja nie jest odpowiednim związkiem, w którym można wychowywać dzieci. Negatywnym aspektem życia w kohabitacji wskazywanym częściej przez kobiety niż mężczyzn jest także brak regulacji prawnych w Polsce. To, co stworzy para żyjąca w kohabitacji, jest ich osobistym wkładem w związek (finansowym, emocjonalnym), który staje się także bagażem doświadczeń i wspomnień. W momencie ustania związku w wyniku rozstania bądź śmierci jednego z partnerów, w świetle prawa polskiego, związek partnerski nie ma żadnego znaczenia i podstaw prawnych do ubiegania się o alimenty (dla partnera), emeryturę czy też spadek, ponieważ partnerzy nie są w żaden sposób spokrewnieni (zob. Mynarska i Słotwińska-Roslanowska 2015, s. 125-140).

Wyżej opisane różnice w opiniach kobiet i mężczyzn mogą mieć wielorakie podłoże. Wysoka liczba rozwodów na świecie, a także w Polsce (zob. Eurostat 2016; *Rozwody plagą Europy!*...), która świadczy o niestabilności i kruchości instytucji małżeństwa, może mieć duży wpływ na badanych respondentów. Wielu młodych ludzi rezygnuje z małżeństwa postrzeganego negatywnie przez pryzmat obowiązków, stabilizacji, podporządkowania małżonkowi, wychowywania dzieci, a przede wszystkim – przez pryzmat trudności związanych z procedurą rozwodową (Juszczak-Frelkiewicz 2014, s. 224).

Obecnie w mniejszym stopniu para tworząca związek ma na celu dobro wspólne, coraz częściej partnerzy zorientowani są na osiągnięcie indywidualnych celów i realizację swoich zamierzeń. W świecie współczesnym obserwuje się dążenie partnerów do

niezależności ekonomicznej od siebie i autonomii. Takie działania mogą mieć swoje podłoże w rewolucji postindustrialnej (por. Szlendak 2010, s. 394), która wiąże się ze wzrastającą niezależnością kobiet od mężczyzn dzięki wykształceniu, pracy zawodowej, zmianom równościowym, opóźnieniu urodzin pierwszego dziecka i spadku liczby posiadanych dzieci.

Rewolucja postindustrialna oraz rewolucja w zakresie edukacji psychologicznej (A.S. Skolnick i J.H. Skolnick red. 2007) wpisują się w proces indywidualizacji, który zdaniem Urlicha Becka i Elizabeth Beck-Gernsheim (1995) jest jedną z cech „nowej ery w stosunkach intymnych”. Indywidualizacja, według tych autorów, przejawia się w trzech wymiarach zmian. Pierwszy z nich to wyswobodzenie się z tradycyjnych, historycznie danych form społecznych i więzi. Drugi to utrata stabilności jako konsekwencji odrzucania tradycyjnych przekonań dotyczących działania. Natomiast trzeci wymiar dotyczy wiary i norm oraz ponownej integracji, czyli pojawienia się nowego rodzaju więzi społecznych (za: Izdebski i in. 2014, s. 14), których przykładem może być m.in. życie w kohabitacji.

Jak piszą Zbigniew Izdebski, Emilia Paprzycka i Edyta Mianowska (2014, s. 14): „Życie intymne [...] znajduje się w fazie przechodzenia od homogeniczności w kierunku heterogeniczności i od stabilności do zmiany, a istotnym aspektem tego przejścia jest oddalanie się od modelu tradycyjnego tzw. patriarchalnego”.

Podsumowując niniejszy artykuł, należy podkreślić, że kohabitacja jest związkiem, który pomimo braku prawnych regulacji (w Polsce), małej stabilności i niezgodności z normami i wartościami religii katolickiej dominującej w Polsce, niewątpliwie w opinii badanych ma wiele pozytywnych aspektów, takich jak: większe możliwości samorealizacji partnerów, łatwiejsza możliwość rozstania oraz stwarzanie możliwości lepszego poznania partnera/partnerki w czynnościach dnia codziennego. Właśnie te pozytywne aspekty życia w kohabitacji zostały wskazane przez wysoki odsetek kobiet i mężczyzn. Jednak dla badanych kohabitacja ma także negatywne aspekty, takie jak np. brak poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji życiowej. Respondenci także uważali, że kohabitacja jest związkiem niezgodnym z normami i wartościami religijnymi oraz że nie jest właściwym środowiskiem do wychowania dzieci. Wydaje się, że wymienione pozytywne aspekty mają związek z indywidualizacją życia jednostek, chęcią samorealizacji w życiu zawodowym i spełnienia w życiu osobistym. Z kolei negatywne aspekty wiążą się ściśle z brakiem bezpieczeństwa ekonomicznego oraz emocjonalnego wszystkich członków rodziny. Przypuszczać także można, że w świecie współczesnym dobro i szczęście osobiste partnerów przekładają się ponad normy i wartości religijne, które mają coraz mniejsze znaczenie ze względu na postępującą sekularyzację społeczeństwa oraz wzrastający liberalizm społeczny.

Bibliografia

- Ackoff R.L. (1965), *Rodzaje prób i ich własności*, w: *Metody badań socjologicznych*, S. Nowak (red.), Warszawa, s. 530-542.
- Babbie E. (2008), *Podstawy badań społecznych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Bauman Z. (2009), *Konsumowanie życia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Beck U., Beck-Gernsheim E. (1995), *The Normal Chaos of Love*, Polity Press, Cambridge.
- Błałock H. (1975), *Dobór próby*, w: *Statystyka dla socjologów*, H. Błałock (red.), Warszawa, s. 440-462.
- Boguszewski R. (2013), *Rodzina – jej współczesne znaczenie i rozumienie*, CBOS, Warszawa.
- Boguszewski R. (2014), *Co stanowi o udanym życiu?*, CBOS, Warszawa.
- Ermisch J. (2005), *The puzzling rise in childbearing outside marriage. Understanding social change*, A.F. Heath, J. Ermisch, D. Gallie (red.), Oxford University Press, Oxford.
- Eurostat (2016), *Marriage and divorce statistics*, [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Crude_divorce_rate_selected_years_1960%E2%80%932014_\(%C2%B9\)_per_1_000_inhabitants_YB16.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Crude_divorce_rate_selected_years_1960%E2%80%932014_(%C2%B9)_per_1_000_inhabitants_YB16.png) – dusted, 18.01.2017.
- Gruszczyński L. (1999), *Kwestionariusze w socjologii. Budowa narzędzi do badań surveyowych*, Katowice.
- GUS (2003), *Ludność i gospodarstwa domowe. Stan i struktura społeczno-ekonomiczna*, Warszawa.
- Inglehart R., Welzel Ch. (2010), *Changing Mass Priorities: The Link Between Modernization and Democracy*, „Perspectives on Politics”, t. 8, nr 2, s. 554.
- Izdebski Z., Paprzycka E., Mianowska E. (2014), *Płeć biologiczna i płeć społeczno-kulturowa a związki intymne Polaków*, „Studia Socjologiczne”, nr 4(215), s. 13-39.
- Juszczyk-Frelkiewicz K. (2014), *Kohabitacja w Polsce i na Słowacji. Studium socjologiczne w środowiskach studenckich*, Katowice.
- Kiernan K. (1999), *Cohabitation in Western Europe*, „Population Trends”, nr 96, s. 25-32.
- Kiernan K. (2002), *Cohabitation in Western Europe: Trends, Issues and Implications*, w: *Just Living Together. Implications of Cohabitation on Families, Children, and Social Policy*, A. Booth, A.C. Crouter (red.), The Pennsylvania State University.
- Kwak A. (1995), *Niezamężna kohabitacja jako zjawisko społeczne*, „Studia Socjologiczne”, nr 3-4.
- Kwak A. (2005), *Rodzina w dobie przemian. Małżeństwo i kohabitacja*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa.
- Kwak A. (2014), *Współczesne związki heteroseksualne: małżeństwa (dobrowolnie bezdzietne), kohabitacje, LAT*, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa.
- Manting D. (1994), *Dynamics in marriage and cohabitation*, Thesis Publishers, Amsterdam.
- Mynarska M., Matysiak A. (2010), *Diffusion in Cohabitation in Poland*, „Working Papers”, Institute of Statistics and Demography, Warsaw School of Economics, nr 3, s. 1-19.
- Mynarska M., Słotwińska-Roślanowska E. (2015), *Kohabitacja – najważniejsze problemy prawne w ocenie Polaków i Polek*, „Problemy Polityki Społecznej. Studia i Dyskusje”, nr 29(2), s. 125-140.
- Nazio T. (2008), *Cohabitation, Family and Society*, Rutledge, New York.
- Reiss I.L. (1967), *The Social Context of Premarital Sexual Permissiveness*, Holt, Rinehart and Winston, New York.
- Rocznik Demograficzny 2015, GUS, Warszawa.
- Seltzer A.J. (2004), *Cohabitation in the United States and Britain: Demography, kinship, and the future*, „Journal of Marriage and Family”, t. 66(4), s. 921-928.

- Skolnick A.S., Skolnick J.H. (red.) (2007), *Family in Transition*, wyd. 14, Pearson, Boston.
- Stańczak J., Stelmach K., Urbanowicz M. (2016), *Małżeństwa oraz dzietność w Polsce*, GUS, Warszawa.
- Swadźba U. (2014), *Śląskie wartości – praca, rodzina i religia: geneza, trwanie i zmiany*, „Górnośląskie Studia Socjologiczne. Seria Nowa”, t. 5, s. 22-41.
- Szlendak T. (2010), *Socjologia rodziny. Ewolucja, historia, zróżnicowanie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Trost J. (1978), *A Renewed Social Institution: Non-marital Cohabitation*, „Acta Sociologica”, nr 21, s. 303-315.
- Tydlitátová G. (2011), *Pluralizácia rodinných foriem na Slovensku ako predmet demografickej analýzy v regionálnej optike*, „Sociológia”, t. 43, nr 1, s. 28-56.
- Vaculík M., Jedrzejczykóvá V. (2009), *Commitment in Unmarried Cohabitation*, „Studia Psychologica”, t. 51, nr 1, s. 101-117.

Źródła internetowe

Rozwody plagą Europy! Co pół minuty rozpada się małżeństwo, co daje 2650 rozwodów dziennie, www.wpolityce.pl, 18.01.2017.

POZYTYWNE I NEGATYWNE ASPEKTY ŻYCIA W KOHABITACJI W OPINII KOBIEI I MĘŻCZYŹN

STRESZCZENIE: Artykuł przedstawia pozytywne i negatywne aspekty życia w związku kohabitacyjnym w opinii kobiet i mężczyzn. Prezentowana socjologiczna analiza stanowi jedynie małą część przeprowadzonych badań empirycznych wśród mieszkańców Katowic, dotyczącą opinii na temat kohabitacji i rodziny. Badania zostały przeprowadzone na próbie badawczej liczącej 111 respondentów. Głównym narzędziem badawczym wykorzystanym podczas badań był kwestionariusz ankiety zawierający 47 pytań. Zebrane dane zostały poddane analizie statystycznej w programie SPSS. Wyniki badań wskazują, że istnieje wiele różnic w opiniach między kobietami a mężczyznami na temat pozytywnych i negatywnych aspektów życia w związku kohabitacyjnym. Kobiety, zdecydowanie częściej niż mężczyźni, wolą żyć w bardziej stabilnym i bezpiecznym związku opartym na regulacjach prawnych, jakim jest małżeństwo, które w przypadku rozwodu zabezpiecza strony.

SŁOWA KLUCZOWE: związek intymny, kohabitacja, alternatywna forma życia rodzinnego, rodzina.

POSITIVE AND NEGATIVE ASPECTS OF LIVING IN COHABITATION IN THE OPINIONS OF WOMEN AND MEN

SUMMARY: This paper discusses positive and negative aspects of living in cohabitation in the opinions of men and women. Presented sociological analysis is only a small part of the empirical research carried out among the residents of Katowice, concerning their opinion on cohabitation and family. The research was conducted on a research sample of 111 respondents. The main research tool used during the research was a questionnaire containing 47 questions. The collected data were statistically analyzed in the SPSS program. The results of the research show that there are many differences in the opinions of women and men on positive and negative aspects of living in cohabitation union. Women more often than men, want to live in a more stable and secure relationship based on the legal regulations such as marriage that in the case of divorce protects spouses.

KEYWORDS: intimate relationship, cohabitation, an alternative family life form, family.